

دانشگاه قم

دانشکده الهیات و معارف اسلامی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد
رشته شیعه‌شناسی گرایش جامعه‌شناسی

عنوان:

بررسی و تحلیل شبکه‌های ماهواره‌ای شیعی

استاد راهنما:

دکتر محمود تقی‌زاده داوری

نگارنده:

احمد کاشانی

زمستان ۱۳۹۴

چکیده

در دنیای امروز شبکه‌های ماهواره‌های علاوه بر فرهنگ سازی و هویت بخشی به امر تبلیغ ادیان و مذاهب مختلف می‌پردازند و در این میان شبکه‌های ماهواره‌ای شیعی سرآمدند. در کشور ایران نیز ۲۰ شبکه ماهواره‌ای فارسی زبان با پخش برنامه‌های مطلوب و یا غیر مطلوب شیعی مخاطبان روزافزونی را به خود جلب کرده‌اند. در تحقیق و بررسی به عمل آمده به روش مشاهده و تحلیل محتوای این شبکه‌های ماهواره‌ای مدرن می‌توان نتیجه گرفت که موضوع با پخش برنامه‌هایی از جنس تبلیغ، تعداد ۴ (شبکه) علیه شیعیان و به سود، اهل سنت سلفی، وابسته به وهابیت افراطی، و تعداد ۲ (شبکه) به شیعیان تندرو افراطی، و تعداد ۹ (شبکه) به پوشش مراسم شیعی و تعداد ۳ (شبکه) با رویکرد اصول شیعی مورد تأیید مراجع بزرگ شیعه قم و نجف می‌پردازند. برنامه‌های این شبکه‌ها ترکیبی از پخش زنده و یا از پیش ضبط شده برگرفته از ضبط تصاویری واقعی یا خلق تصاویر خلاف واقع، گاه ملایم و کنترل شده و گاه افراطی و تند روانه، ترکیبی از میزگردها و سخنرانی‌ها و راه پیمایی‌ها و زیارت و ادعیه و نوحه سرایی و مراسم سینه زنی و شبیه خوانی و فیلم و یا نمائنگ و عکس و سریال و اخبار و سرگرمی می‌باشد. شبکه‌های ماهواره‌ای نور، کلمه، وصال فارسی، وصال حق از شاخص‌ترین کانال‌های اهل سنت وهابی هستند که آشکارا با سلاح شبه افکنی و جریان‌سازی در حفظ مواضع خود و حمله به اصول شیعه (امامت، ولایت) اصرار می‌ورزند، و در مقابل شبکه‌های تلویزیونی شیعی اهل بیت، امام حسین (علیه‌السلام)، بیت‌العبّاس، ابوالفضل‌العبّاس، ثامن، هادی، هد هد... در تضاد با اهل سنت حرکت می‌کنند، و از مواضع اصولی و افراطی، تاریخی خود به شدت دفاع می‌کنند. در این میان شبکه‌های میانه رو ولایت و هد هد و ثامن رفتاری معتدل دارند و در مسیر اهداف اصول جمهوری اسلامی ایران حرکت می‌کنند. نحوه تأمین منابع مالی این شبکه‌ها در حاله‌ای از ابهام قرار دارد. به هر روی در این رقابت فرهنگی همه جانبه برد با شبکه‌های است که از امکانات مدرن روز بهره‌گیری می‌کند.

کلید واژه‌ها: شبکه، تلویزیون، ماهواره، شیعه، رسانه.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱. بیان مسأله	۵
۲-۱. اهداف تحقیق	۷
۳-۱. اهمیت موضوع و ضرورت انجام تحقیق	۹
۴-۱. سؤال های تحقیق	۱۲
الف) سؤال اصلی	۱۲
ب) سؤال های فرعی	۱۲
۵-۱. فرضیه های تحقیق	۱۳
الف) فرضیه اصلی	۱۳
ب) فرضیه های فرعی	۱۳
۶-۱. روش انجام تحقیق	۱۴
۷-۱. پیشینه تحقیق	۱۷

فصل دوم: تعاریف مفاهیم و ادبیات تحقیق

۱-۲. تعریف «رسانه»	۲۳
۲-۲. الگوهای رفتاری «رسانه»	۲۴
۳-۲. اهمیت «رسانه» در دنیای امروز	۲۴
۴-۲. «ویژگی های» رسانه مطلوب شیعی	۲۵
۱-۴-۲. تعریف «ماهواره»	۲۸
۲-۴-۲. انواع «ماهواره»	۲۸
۳-۴-۲. شبکه های ماهواره ای	۲۹
۴-۴-۲. شبکه های ماهواره ای شیعی فارسی زبان	۳۰

- ۳۱..... ۵-۴-۲. مزایای استفاده از «ماهواره».
- ۳۲..... ۶-۴-۲. جریان سازی «ماهواره».
- ۳۳..... ۷-۴-۲. شبهه افکنی «ماهواره».
- ۳۴..... ۸-۴-۲. نقش غرب در توسعه شبکه های ماهواره ای.
- ۳۶..... ۹-۴-۲. رشد رو به تزاید شبکه های ماهواره ای.
- ۳۷..... ۵-۲. شیعه.
- ۳۷..... الف) معنای لغوی.
- ۳۷..... ب) معنای اصطلاحی.
- ۳۸..... ۱-۵-۲. شاخه های تشیع.

فصل سوم:

معرفی شبکه های ماهواره ای فارسی زبان

- ۴۱..... ۱-۳. دامنه نفوذ شبکه های ماهواره ای شیعه.
- ۴۳..... ۲-۳. شبکه های ماهواره ای شیعی فارسی زبان.
- ۴۵..... ۳-۳. شبکه اهل بیت.
- ۵۱..... ۴-۳. شبکه امام حسین (ع).
- ۵۵..... ۵-۳. شبکه تلویزیونی کربلا.
- ۵۶..... ۶-۳. شبکه تلویزیونی سلام.
- ۵۷..... ۷-۳. ابوالفضل العباس (ع).
- ۶۱..... ۸-۳. شبکه تلویزیونی بیت العباس (ع).
- ۶۳..... ۹-۳. شبکه تلویزیونی بقیع.
- ۶۵..... ۱۰-۳. شبکه تلویزیونی ثامن TV.
- ۶۹..... ۱۱-۳. شبکه تلویزیونی ولایت.
- ۷۶..... ۱۲-۳. شبکه ماهواره ای هدهد.
- ۷۹..... ۱۳-۳. شبکه های تلویزیونی هادی HADI TV.
- ۸۲..... ۱۴-۳. شبکه تلویزیونی المرجعیت.

فصل چهارم:

تحلیل شبکه های ماهواره ای شیعی فارسی زبان

- ۸۶..... ۱-۴. روش پیام رسانی.

۸۸	۱-۱-۴	تحلیل شبکه «اهل بیت»
۸۸	۲-۱-۴	شکل ظاهری شبکه
۸۸	۳-۱-۴	قالب‌های متفاوت هنری- رسانه‌ای مورد استفاده در شبکه
۹۰	۴-۱-۴	به لحاظ جنبه هنری
۹۱	۵-۱-۴	شاخص‌ترین برنامه‌های این شبکه
۹۴	۶-۱-۴	نتایج به دست آمده از تحلیل شبکه اهل بیت
۹۴	۱-۲-۴	تحلیل محتوای شبکه ولایت
۹۴	۲-۲-۴	شکل ظاهری
۹۵		الف) قالب‌های متفاوت هنری- رسانه‌ای
۹۵		ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
۹۵		ج) به لحاظ هنری
۹۵		د) آراستگی
۹۶	۳-۲-۴	تحلیل برنامه‌های شبکه اهل بیت
۹۸	۴-۲-۴	مهم‌ترین نتایج به دست آمده
۹۹	۱-۳-۴	تحلیل شبکه «ثامن»
۹۹		الف) بررسی قالب‌های متفاوت هنری- رسانه‌ای تصاویر این شبکه
۹۹		ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
۱۰۰		ج) به لحاظ هنری
۱۰۰		د) آراستگی
۱۰۱	۲-۳-۴	تحلیل شاخص‌ترین برنامه‌های این شبکه
۱۰۲	۳-۳-۴	مهم‌ترین نتایج به دست آمده
۱۰۳	۱-۴-۴	تحلیل شبکه «هد هد»
۱۰۳		الف) قالب‌های متفاوت هنری- رسانه‌ای تصاویر این شبکه
۱۰۳		ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
۱۰۳		ج) به لحاظ هنری
۱۰۳		د) آراستگی
۱۰۴	۲-۴-۴	تحلیل شاخص‌ترین برنامه‌های این شبکه
۱۰۵	۳-۴-۴	مهم‌ترین نتایج به دست آمده
۱۰۵	۱-۵-۴	شبکه «امام حسین (ع)»
۱۰۶		الف) قالب‌های متفاوت هنری- رسانه‌ای تصاویر این شبکه
۱۰۶		ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
۱۰۶		ج) به لحاظ هنری

- ۱۰۶ (د) آراستگی
- ۱۰۷ ۲-۵-۴. تحلیل شاخص ترین برنامه‌ها
- ۱۰۸ ۲-۵-۴. مهم ترین نتایج به دست آمده
- ۱۰۸ ۱-۶-۴. تجزیه و تحلیل شبکه «ابوالفضل العباس»
- ۱۰۸ الف) قالب‌های متفاوت هنری - رسانه‌ای تصاویر این شبکه
- ۱۰۹ ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
- ۱۰۹ ج) به لحاظ هنری
- ۱۰۹ (د) آراستگی
- ۱۰۹ ۲-۶-۴. تحلیل شاخص ترین برنامه‌های این شبکه
- ۱۱۱ ۳-۶-۴. مهم ترین نتایج به دست آمده
- ۱۱۱ ۴-۶-۴. تحلیل شبکه «بیت العباس»
- ۱۱۱ الف) قالب‌های متفاوت هنری - رسانه‌ای تصاویر این شبکه
- ۱۱۱ ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
- ۱۱۱ ج) به لحاظ هنری
- ۱۱۲ (د) آراستگی
- ۱۱۲ ۵-۶-۴. تحلیل شاخص ترین برنامه‌های این شبکه
- ۱۱۳ ۶-۶-۴. مهم ترین نتایج به دست آمده
- ۱۱۳ ۱-۷-۴. تحلیل شبکه «بقیع»
- ۱۱۳ الف) قالب‌های متفاوت هنری - رسانه‌ای تصاویر این شبکه
- ۱۱۴ ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
- ۱۱۴ ج) به لحاظ هنری
- ۱۱۴ (د) آراستگی
- ۱۱۴ ۲-۷-۴. تجزیه و تحلیل شاخص ترین برنامه‌های این شبکه
- ۱۱۵ ۳-۷-۴. مهم ترین نتایج به دست آمده
- ۱۱۶ ۱-۸-۴. تجزیه و تحلیل شبکه «المرجعیّت»
- ۱۱۶ الف) قالب‌های متفاوت هنری - رسانه‌ای تصاویر این شبکه
- ۱۱۶ ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی
- ۱۱۶ ج) به لحاظ هنری
- ۱۱۶ (د) آراستگی
- ۱۱۷ ۲-۸-۴. تحلیل شاخص ترین برنامه‌های این شبکه
- ۱۱۷ ۳-۸-۴. مهم ترین نتایج به دست آمده
- ۱۱۸ ۴-۸-۴. تحلیل شبکه «هادی (ع)»

- الف) قالب‌های متفاوت هنری- رسانه‌ای تصاویر این شبکه ۱۱۸
- ب) به لحاظ شکل ظاهری تلویزیونی ۱۱۸
- ج) به لحاظ هنری ۱۱۸
- د) آراستگی ۱۱۸
- ۴-۸-۵. تحلیل شاخص‌ترین برنامه‌های این شبکه ۱۱۹
- ۴-۸-۶. مهم‌ترین نتایج به دست آمده ۱۱۹
- نتیجه‌گیری ۱۲۱
- الف) موارد سازنده استفاده از شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای شیعی ۱۲۳
- ب) موارد تخریبی آسیب‌های اعتقادی شبکه‌های ماهواره‌ای شیعی ۱۲۳
- راهکارها و پیشنهادها ۱۲۵
- فهرست منابع و مآخذ ۱۲۸
- الف) کتاب‌ها ۱۲۸
- ب) مقالات ۱۳۰
- ج) پایان‌نامه‌ها ۱۳۲
- د) پایگاه‌های اینترنتی ماهواره‌ای ۱۳۲

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۴۱	تصویر ۳-۱-۱. نقشه دامنه نفوذ شبکه‌های ماهواره‌ای شیعی
۴۷	تصویر ۳-۳-۱. حسین الله یاری روحانی افغانی مجری شبکه اهل بیت (ع)
۵۱	تصویر ۳-۴-۱. نشان شبکه امام حسین (ع)
۵۲	تصویر ۳-۴-۲. برنامه دارالشفاء از شبکه امام حسین (ع)
۵۴	تصویر ۳-۴-۳. اخبار شبکه امام حسین (ع)
۵۴	تصویر ۳-۴-۴. سخنرانی از شبکه امام حسین (ع)
۵۵	تصویر ۳-۵-۱. نشان شبکه کربلا
۵۷	تصویر ۳-۷-۱. تصویر شبکه ابوالفضل العباس (ع)
۵۷	تصویر ۳-۷-۲. شبکه ابوالفضل العباس، برنامه اربعین حسینی
۵۹	تصویر ۳-۷-۳. درخواست کمک مالی
۶۰	تصویر ۳-۷-۴. پخش زنده نماهنگ محمد (ص)
۶۱	تصویر ۳-۷-۵. دعای القمه
۶۱	تصویر ۳-۸-۱. مراسم محرم شبکه بیت العباس (ع)
۶۲	تصویر ۳-۸-۲. سخنرانی مذهبی آیت الله شیرازی شبکه بیت العباس
۶۳	تصویر ۳-۹-۱. سخنرانی مذهبی شبکه بقیع
۶۴	تصویر ۳-۹-۱. سخنرانی و زیرنویس کمک خواهی
۶۵	تصویر ۳-۱۰-۱. نشان شبکه ثامن
۶۶	تصویر ۳-۱۰-۲. برنامه اثبات مهدویت
۶۸	تصویر ۳-۱۰-۳. سخنرانی آیت الله سید صادق شیرازی
۶۹	تصویر ۳-۱۱-۱. نشان شبکه ولایت
۷۱	تصویر ۳-۱۱-۲. پاسخ به سؤالات مذهبی
۷۱	تصویر ۳-۱۱-۳. میزگرد مذهبی شبکه ولایت
۷۲	تصویر ۳-۱۱-۴. برنامه چالش
۷۳	تصویر ۳-۱۱-۵. پاسخ به شبهات مذهبی شیخ محمد قزوینی شبکه ولایت

- تصویر ۳-۱۲-۱. مجری خانم شبکه ماهواره‌ای هدهد ۷۶
- تصویر ۳-۱۲-۲. برنامه کودک شبکه ماهواره‌ای هدهد ۷۷
- تصویر ۳-۱۲-۲. برنامه تولدت مبارک ۷۸
- تصویر ۳-۱۳-۱. سخنرانی مذهبی شبکه ۷۹
- تصویر ۳-۱۳-۴. میزگرد مذهبی شبکه ماهواره‌ای هادی ۸۱
- تصویر ۳-۱۳-۵. سخنرانی مذهبی شبکه ماهواره‌ای هادی ۸۱
- تصویر ۳-۱۴-۱. سخنرانی مذهبی سید صادق شیرازی شبکه المرجعیت ۸۲
- تصویر ۳-۱۴-۲. اخبار مذهبی شبکه ماهواره‌ای المرجعیت ۸۳
- تصویر ۳-۱۴-۳. نورانیت قلب شبکه ماهواره‌ای المرجعیت ۸۴
- تصویر ۴-۱-۳-۱. استناد به صفحات کتب اهل سنت ۸۹
- تصویر ۴-۱-۴-۱. مجری اهل بیت (ع) ۹۰
- تصویر ۴-۲-۲-۱. برنامه پاسخ‌گویی به شبهات و هابیت ۹۶
- تصویر ۴-۳-۱-۱. شبکه ثامن ۱۰۰

فهرست جداول

عنوان

صفحه

جدول ۳-۲-۱. شبکه‌های مذهبی	۴۴
جدول ۴-۱-۱. روش پیام‌رسانی شبکه‌های ماهواره‌ای شیعی	۸۷
جدول ۴-۱-۵. بررسی محتوایی شبکه اهل‌بیت (از تاریخ ۹۴/۷/۱ الی ۹۴/۸/۳۰)	۹۱
جدول ۴-۲-۳-۱. بررسی محتوایی شبکه ولایت (از تاریخ ۹۴/۷/۱ الی ۹۴/۸/۳۰)	۹۷
جدول ۴-۲-۳-۱. بررسی محتوایی شبکه ولایت (از تاریخ ۹۴/۷/۱ الی ۹۴/۸/۳۰)	۱۰۱
جدول ۴-۲-۴-۱. بررسی محتوایی شبکه هدهد فارسی (از تاریخ ۹۴/۶/۱ الی ۹۴/۹/۳۰)	۱۰۴
جدول ۴-۱-۵-۱. بررسی محتوایی شبکه امام حسین (از تاریخ ۹۴/۶/۱ الی ۹۴/۹/۳۰)	۱۰۷
جدول ۴-۲-۶-۱. بررسی محتوایی شبکه ابوالفضل العباس (ع) (از تاریخ ۹۴/۶/۱ الی ۹۴/۹/۳۰)	۱۱۰
جدول ۴-۵-۶-۱. بررسی محتوایی شبکه بیت‌العباس (ع) (از تاریخ ۹۴/۶/۱ الی ۹۴/۹/۳۰)	۱۱۲
جدول ۴-۲-۷-۱. بررسی محتوایی شبکه بقیع (از تاریخ ۹۴/۶/۱ الی ۹۴/۹/۳۰)	۱۱۵
جدول ۴-۲-۸-۱. بررسی محتوایی شبکه المرجعیت (از تاریخ ۹۴/۶/۱ الی ۹۴/۹/۳۰)	۱۱۷
جدول ۴-۵-۸-۱. بررسی محتوایی شبکه‌های ۴ (از تاریخ ۹۴/۶/۱ الی ۹۴/۹/۳۰)	۱۱۹